

ZEMPLENI LAPOK.

Szerkesztői és kiadóhivatal:

Főút 9. szám

hova minden a lap szellemi részét illető közlemény, valamint az előfizetési s hirdeményi pénzek is küldendők.

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Társadalmi hetilap,
főtekintettel Zemplénmegye érdekeire.

(Megjelenik minden vasárnapon.)

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt — kr.
Félévre 3 frt — kr.
Negyedévre 1 frt 50 kr.
Néptanítóknak és körjegyzőknek egész évre . . . 4 frt — kr.

A hirdetési díjak, a hirdetési rovat élen látható díjszabályzat szerint számítatnak.

Felelős szerkesztők s kiadótulajdonos társak:

BORÚTH ELEMÉR HORNYAY KÁLMÁN.

A bodrogközi Tisza-szabályozási társulat közgyűlése.

A közgyűlés, mely júliushó 31-én a megyeház nagy termében megtartott, sokkal fontosabb és érdekesebb volt, mintsem hogy azzal e lapok hasábjain bővebben foglalkozni kötelességünknek ne tartanánk.

Fontosságot és érdeket kölcsönözött annak ama körülmény, hogy a megye egyik legszebb, legtermékenyebb, de fájdalom, az árvizek csapásai által elpusztított része a „Bodrogköz” védelméről s arról volt szó, hogy mily sürgős intézkedések keresztülvitelére van szükség, miszerint a megrongált védművek még az őszi esőzések előtt helyreállíttassanak s miszerint emberi lehetőség szerint eleje vétessék annak, hogy a milliókra menő kár, melyet a romboló elem okozott, újabbakal ne tetéztessék hogy így a bodrogközi nagybirtokosoknak ne kellessen tönkre menniök s a derék, munkás értelmek, s minden izében magyar földmives népek, mely csaknem annyit szenvedett, mint Szeged vidékének lakossága, koldusbotra jutnia.

Fontosságot s érdeket kölcsönözött e közgyűlésnek, hogy vitáiban az ékesszavu Sennyei Pál bárón kívül több jeles szónok, forma és tartalom tekintetében oly figyelemre méltó beszédekkel vett részt, hogy az ember szintén valami kis parlamentben vélt lenni.

S fontosságot s különös érdeket kölcsönözött végül e gyűlésnek az is, hogy ez alkalommal eruptív módon nyertek nyilvánulást azon rég lappangó ellentéteségek, melyek a bodrogközi érdekeltséget egymással szembeállították.

Mint tudva van, a kormány 8 millió kölcsönt vesz fel a Tisza védelmi munkálataira, mely összegből a bodrogközi tiszaszabályozási társaság rendelkezésére 200000 frt bocsáttatnék.

Ezen 200000 frt kölcsön felvételének megszavazása volt a 31-diki közgyűlés feladata.

A sárospataki érdekeltség s több más közbirtokos kik elégedetlenek, ama rendszerrel, mely szerint a tiszaszabályozás ügye eddig intéztetett, felhasználták ezen alkalmat nyíltan sorompóba lépni az eddigi vezető személyek s a dolgok eddigi rendje ellen.

A Láczy László ur által előterjesztett indokolt és ügyesen védett indítvány, valamint az annak érdekében elmondott beszédekben kiemeltetett: hogy idáig szó sem volt önkormányzatról, mert a felelősségre vonható elnök csak proforma szerepelt s néhány nagy birtokos s mindenkifölött Sennyei Pál báró kezében összpontosult teljesen, minden rendelkezési hatalom, míg a közép és kis birtokosság befolyása kijátszatott; hogy a végrehajtás nem volt egységes s így hatályos; hogy helyes munkamegosztás és ellenőrzés nem létezett s hogy ugyanazon személy volt intéző, végrehajtó és ellenőrző közeg; hogy a pénzügyi és gátvédelmi rendszer helytelen iránya a kölcsönök rossz befektetése s számtalan elkövetett hiba oka az óriási károknak, melyek a „Bodrogköz” érték.

Mindezek folytán arra hivta föl az indítvány a közgyűlést, hogy a jelenlegi igazgatóságának bizalmatlanságot szavazzon, annak a kölcsönt meg ne szavazza s hogy egy jobb rendszer előkészítése s az ügyek mielőbbi helyesebb kezelésére egy kormánybiztost kérjen.

A kölcsön mellett s az igazgatóság védelmére azon ellenállhatatlan és megragadó hatással, mely neki sajátja Sennyei Pál báró, — valamint Ulrich Vilmos mondottak szép beszédek.

Az ellenzék nevében Fráter Sándor tartott egy éles dialektikával, valódi szónoki erővel s hévvel előadott s ép azért folytonos élénk figyelemmel hallgatott beszédet.

Beszédének némely élesebb támadása azonban s kivált azon helye, midőn azt mondta: hogy minden a társulatot ért szerencsétlenségnek $\frac{1}{10}$ -ed részben azon szellemi irányzat az okozója, melyet Sennyei báró képvisel — élénk ellenzésre talált.

S ez nem csoda, mert bármely mondassék is az eddigi rendszerről, bármily hibák is követték volna el, annyi tény: hogy azon óriási küzdelemnek, mely a Bodrogköz megmentésére kifejtetett lelke és vezetője a nemes báró volt, ki éjt és napot, egészséget és vagyont áldozva, mindenütt ott volt, hol buzdítani s tenni kellett, kinek személyes hatása tartá fenn a desperatio napjaiban a rendet és munkakedvet s ki ezért megérdemli, hogy ha a rendszer megtámadatik is, az ő személye elismeréssel s hálával találkozzék.

A gyűlés végeredménye az lett, hogy miután a sárospataki érdekeltség 50 holdon felül bíró, szavazatra igényt formáló s nagy számban megjelent tagjai szavazat jogot az alapszabályok s az eddigi tevékenyvi munkálataknál fogva nem nyerhetvén, vissza vonultak; a 200000 frtos kölcsön felvétele az ellenindítvány elvetésével 105 szóval 6 ellenében elhatározottat.

Az elmondott egyes beszédek, részint Láczy Jenő urnak gyorsírási följegyzései részint az illetők kézíratai alapján az alábbiakban közöljük, felette sajnálva, hogy Ulrich Vilmos ur szép beszédét teljes gyorsírási jegyzet hiányában csak kivonatlag adhatjuk.

Diószeghy János vál. elnök üdvözlí az egybegyűlteket s kijelenti, hogy a jelen közgyűlés alkalmával a magas kormány által előlegezendő ideiglenes 200000 frtos kölcsön megszavazása került napi rendre. — Hogy e kölcsön megszavazassék, erre most a társulatot a szerencsétlenség utalja. A szabályozás fenállására s így az ársulat működésére okvetlen szükség van, m tt is felkéri a közgyűlést, hogy a pénzkérdéséheir komoly, megfontolással szóljon hozzá.

Láczy László, T. közgyűlés! Bennünket most a közszerencsétlenség hozott össze. Eljöttünk ide, hogy tanácskozzunk az eszközök felett, melyek által a szabályozási műveletinken ütött sobek helyre hozhatók s gátvédelmi viszonyaink jövőre tökéletesíthetők legyenek. — Hogy az orvoslás sikeremódját eltaláljuk, tisztába kell jönnünk mindenek előtt kétségbeejtő helyzetünk valódi okai felől. Én tisztelt birtokos társak! összes bajaink kuforrását nem vak véletlenek, nem is az elemek hatalma, de főképp hibás kormányzati rendszerünkben keresem. Csak e hibás rendszernek tulajdonítható, hogy társulatunkban a jogegyenlőség elve mind e mai napig elismerést nem talált, hogy ártéri telekkönyveink és vele pénzügyeink a legnagyobb rendet-

lenségben vannak, hogy a közterhek kivétele igazságtalan alapon történik, mely zavaros, — fejletlen helyzet kihatva gátvédelmi műveleteinkre s megszibbasztva közögeink tevékenységét azon eredményt idézi elő, hogy vész idején tehetetlenek vagyunk.

Azon kérdés áll tehát mielőttünk, vajlon merészselhetjük-e az előnkbe terjesztett 200000 frtos kölcsön megszavazásával egész jövőnket ily rendszer, ily igazgatás kezébe letenni s készek vagyunk-e e roppant új adó terhet a jelenleg divó igazságtalan kivételei kulcs alapján fizetni.

A ki igennel felel, am számoljon be meggyőződésének. — Ki azonban csekélységgel együtt e helyzet türeltségéről meg van győződve szavazzon nemmel, de e negativitás terén nem maradhatva, gondoskodnia kell egyszersmind az eszközökről, melyek utján egy új rendszer megalkotható legyen.

Bátor vagyok ezért már e téren is egy konkrét álláspont elfoglalásával az igazgató választmány által élénk terjesztett 200000 frtos kölcsönkérdésre következő ellen indítványt a tisztelt közgyűlésnek elfogadására ajánlani:

Tekintve hogy jelen igazgatóság 10 év óta teljhatalommal kezeli a társulat ügyeit, mindamellett a szabályozás két főágát a pénzügyi s gátvédelmi rendszert nem csak hogy nem javította, de ezt egy helyes elmélet mint az általános gyakorlattal egyenes ellentétben kezelé, a szabályozás céljait tehát nem hogy előmozdította volna, de azt akadályozá, mondja ki a közgyűlés, hogy:

- 1) habár belátja egy kölcsön mielőbbi felvételének szükségét, jelen igazgatóságnak azt semmi esetre sem szavazza meg;
- 2) fájdalommal ad kifejezést a multakból s jelenből merített azon meggyőződésének, hogy a Bodrogközön az egyenlő jogok s egyenlő teherviselés elvének érvényre emelése önkormányzati uton mindaddig nem sikerülhetett azért, mert az anyagi érdekek e küzdelemben egyes jelentékeny tagok befolyásolása a számra bár erősebb kis és közép birtokosság tömörülését mesterséges uton akadályozá s ismételt felszólalását mind annyiszor elhallgattatni tudta, a mit az ezreke került rosz telekkönyvezés s a közterheknek ennek alapján a haszonarány kulcsával ellentétben az igazságosság teljes mellőzésével történt kivételé, s mind e mai napig ily jogtalan alapon gyakorolt beszéde eléggé igazol, miért is csatlakozik a ref. főiskola azon kérvényéhez, mely a Nagyméltóság m. kir. közlekedési miniteriumtól ezen társulat-ügy égető bajainak orvoslására, mint a jövőjét érdeklő egész rendszer szervezésére egy kormánybiztost kérelmez,

- 3) A mennyiben pedig a társulat kormányzatát a bizalmatlansági szavazatban részesített jelen igazgatóság kezében egy pillanatra sem hagyhatja meg, addig is, míg a kormánybiztes kinevezetnék a társulat vezetését már a jelen közgyűlésből választandó 7 tagból álló ideiglenes választmányra bizza azzal, hogy ez a technicali tervek alapján kiszámítandó kölcsön összegét, valamint az alapszabályok módosítását megvitassa, előkészítse, s munkálatait a Szeptember. hó 1-5s napján tartandó közgyűlés elé megállapítás végett bemutassa.

Báró Sennyei Pál, T. közgyűlés! Mindenre, de arra — hogy a bizalom köztünk felbomoljon s hogy e bizalmatlanság akadály kérdését kepezze, nem voltam elkészülve. Én igyekezni fogok azon érzést, melyet bennem egy bizalmatlansági nyilatkozat ébreszthet — elfojtani és higgadtan a tárghoz szólni. Tekintve ez irást (az indítványra mutat) már mindjárt az első sor mind tiszta valótlanosság, amennyiben a jelen igazgatóság nem 10 év, de mind össze másfél év óta — és hogy nem telj hatalommal erről majd később szölok — kezeli a társulat ügyeit. Melyik tehát az a választmány, mely 10 év óta működik? A mostani igazgatóság csak két év óta lett azzá. Tessék! Így dolgoznak némely urak, tizet csinálnak kettőből.

És teljhatalommal működnek?.. Hiszen volt mindig közgyűlés tartva. És vajlon nem azon hatalmat gyakorolja-e az igazgatóság, mint a mely hatalom gyakorlására választott s vajlon működésére kell e több bizonyíték, mint a mi van? Én azt hiszem t. közgyűlés, hogy eddigi szavaim által is sikerült az első sor valótlanosságát kibizonyítani.

De vajlon nem a nagyitási viszketeg kifejezése-e mindez mire az igazság soha sem szorult? Én legalább azt hiszem, hogy minálunk a közgyűlés kezében van minden hatalom s a választmány csak a közgyűlés akaratának végrehajtója és azt hiszem s megvagyok győződve arról, hogy e tekintetben tagtársaim nézetével találkozom — hogy azokért a miket tettünk a felelősséget most is elvállaljuk. — Méltóztassanak meghallgatni s azután bírálni — higgadtan és nem szenvedélyesen.

Ami a pénzügyet és gátrendszert illeti, ezt a közgyűlés többségének akaratával vezettük s amit

önmagunktól tettünk, azt a közgyűlés többsége mindig elfogadta.

Vannak eljárásainkban hibák, ezeket is lehet javítani, mint mindent, — de azt, hogy a pénzügyi és gátrendszerét nem javítottuk, mondani nem lehet s a mit itt ez írásban állítanak — állítani, — méltóztassanak belátni, beismerni, hogy nem lehet.

Méltánlyattal fogadom azt, hogy a kölcsönt legalább elfogadják, de hogy ennek az igazgatóság-nak miért nem szavazzák meg — arra később rá térek.

(Olvasza az indítványt.)

A 3-ik pont bizalmi kérdés, amely felett a jelen közgyűlés van hivatva határozni, — Menteni, mert nincs miért nem fogom magam. Én amit tettem, öntudatosan tettem, avval be tudok számolni. (Éljenzés.)

Annyit mondhatok, hogy a jogegyenlőségre nézve alapszabályaink vannak, ezek szabatosan kifejezik, mi a joga és mi a kötelezettsége mindekinek. — Mi csak azon szabályok szerint cselekedtünk, melyek a közgyűlés által elfogadva lettek s szentesítették. Az én nézetem szerint — itt e közgyűlésben mindenki szavazattal bír és szavazhat úgy, mint birtoka által képviseltetve van s a teher arányában a jogokban egyként részesülhet s kell, hogy részesüljön. — A teherviselés hangoztatott elvénél s itt jó ki a szeg a zsákból az a tendenciája, hogy itten vidékek szerinti zenebonát akarnak előidézni, mi visszahat a társulat jólétére s fenállására. S ezzel egyedül azt akarják elérni, hogy az alsóbb vidékek, melyeket a víz inkább árasztthat el, a törvény értelmének ellenére a költség tekintetében kisebb arányban részesíttessenek s kívánják most, hogy a költség áttolassék a felsőbb területek birtokosaira. Hogy ezt én — így gondolom lenni, azt őszintén mondom. Hogy hibás az ártéri telekkönyv — tehetnek arra nézve, amit akarnak, állíthatnak kormánybiztost, 7 tagú választmányt, de azon elvet, melyet előbb felhoztam, hogy ne a törvény értelmének vessük ki a költségeket, a kötelezettségeket, azt a kormánytól el nem írják. Meglehet, hogy a költségek kivetésének lehetnek egyes részekre vonatkozó hiányai, ezeket tessék kijelölni, ezeken aztán a közgyűlés van hivatva javítani, ha pedig a közgyűlés nem fogadja el, akkor a sérelmekre nézve a megyei hatóságokhoz kell folyamodni s ha ez is kevés, ott a kormány. De hogy az ártéri telekkönyv hibás, vagy hogy az alsó területekre több költség vettett ki, ez nem a mi hibánk, de a törvény rendeli így.

Tudjuk, hogy a legnagyobb birtoknak is csak 10 szavazata van s azt is tudjuk, hogy mint igyekezünk ezeket a kisebbekkel paralizálni; ezen írás tehát (az ellen indítványra mutat) csak a szenvedélyeknek izgatására való lehet.

Hogy a nagyobb birtokosoknak van befolyása, azt nem a bepanaszolt igazgatóság adta, tette így, hanem a törvény s kimondhatom azt — hogy ha a jelen igazgatóság felfüggesztesse is, mit nem hiszem, hogy jelen közgyűlés kimondana — de még ezen esetben is, ha helvette 7 tagot választana, akkor is a viriliseknek: Sennyey P. és Sennyey Lajosnak s másoknak joga van a választmányban lenni. Csinálhatnak amit akarnak a közgyűlésen, ők és a virilistek benmaradnak a választmányban s többséget képeznek, mert őket a törvény hatalma őrzi.

És felfüggesztesse jelen választmány? ... Az alapszabályok értelmében 6 évre van az választva s ezt nem is lehet megdönteni s hogy ragaszkodva — a pataki ref. Collegium óhaja szerint — egy kormánybiztos kiküldéséhez, szintén rossz téren állanak — arra is szölkök egy pár szót!

Ezen kérvényt leküldte a magas kormány az államnépességhez azon meghagyással, hogy ezt meghallgatván — véleményét terjesszen föl. Ez megtörtént. S a felelet az lett, hogy miután bebizonyult az, miszerint az adatok s indokok, melyek abban foglaltatnak, hamisak, kormánybiztost kiküldeni nem látja szükségesnek a kormány.

Én nem félek ez eszmétől, nem iszonyodom tőle, de az tanulságos lehet más társulatokra nézve is, hogy ami társulatunk mit teszen s hogy ön magában nem képes cselekedni.

Én felteszem, hogy a kormány nem fog olyan kormánybiztost küldeni, aki állásából üzletet csinál, aki helyzeténél fogva részrehajló lesz, de megvagyok róla győződve, hogy olyat, aki részrehajlatlan lesz és a már kifejődött — fájdalom kifejődött — vidéki ellentéteken felül áll. És megvagyok arról is győződve, hogy ha ezen actiók és azok, a melyek itt előhozhatnak — a kormányt meg nem győznék itt, ha önök a mai határozatok által meg nem szavazzák e kölcsönt, vagy olyat, hogy a társulat meg ne élhessen, akkor a kormánybiztos kiküldése úgy is meglesz s a kormánybiztos eljön akár kell, akár nem.

De megvallom, ha már a viszálykodásban vagyunk, hogy a kormánybiztos kiküldése az ostrom állapotnak egy neme, melyre szükség azért sincsen, mert a közgyűlés által autonomikus uton intézhető az ügyek s ez, mondhatnám souverain hatalmat gyakorolhat.

Egyébiránt ezen írás mindent megold e tekintetben. Miért kívánnak jogaikról lemondani? Azért, hogy mások jogait elkobozzák! Olyat kívánnak a közgyűléstől, mi e társulatnak jogait megsemmisíti. Ez izlés dolga. — Nem akarom feketíteni a dolgot, de mert az minket újabb költségekkel terhel, én,

nem akarok kormánybiztost, de ha a többség akarja, ám legy n.

Végre előadom t. közgyűlés kérésemet és véleményemet. A kérés az: Vessen számot mindenki magával, tisztán, becsülettel, — meggyőződése szerint és cselekedjék ez ügyben ahoz képest, mert oly sok bajt mért ránk az Isten, hogy én attól félek — miszerint a mai szavazat reánk élet és halál kérdést képez.

Én azt, hogy önök a mai helyzettel nincsenek megelégedve, megértem s érzem is. Mi csakugyan a vépusztulásnál állunk. De épen azért ne adjuk a közgyűlés magunkat kuruzsolók kezébe, hanem határozzunk s a szerint, amint határoznak — foglaldolni sorsunk. Ne engedessék magokat a pillanatnyi elégtelenség által vezéreltetni, mert ha volna is ok rá, annál több ok van arra, miszerint vállalva igyekezzünk a bajon segíteni.

S most szabad legyen a teendőkre nézve elmondani véleményemet.

Négy út van előttünk.

Az egyik: — abban hagyni mindent; lemondani a reményről s tevékenységről, s ez volna az, ha ázsiai közömbösséggel váránk — a mi jön. — Ha a kétségbeesés terén, ide jutottunk már, akkor nem szólhatunk tovább semmiről. De ne feledjük azt, hogy a bankkölcsön még akkor is megmarad, ha a töltést a Tiszának oda adjuk, és az adminisztrációt s az igazgatóságot felfüggesztjük. — Ha mindez így történne, a Tisza annyival biztosabban reánk jönne, mert a másik oldal már emeli töltését. — Én azt hiszem t. közgyűlés, hogy abban hogyva mindent, öngyilkosok volnánk.

Kérdést sem szemved, hogy más feladatunk most nem lehet, mint felhasználni a kedvező időt a vizeket lebecsítani, aztán másodsor a töltést erősíteni, hogy oly kalastrophá ne érjen bennünket, mint az idén. — Ne higgyük, hogy a Tisza töltéseit nem kell erősíteni azokat is kell s hiszem — mindnyájan elismerik, hogy jövőre, is meg kell menteni életünket.

Belátják azt is, hogy erre pénz kell, s erre nézve ismét három út van előttünk:

Első, — kijelenteni a kormánynak, hogy nincs módunkban másként, mint kormány segélyrel helyre hozni védműveinket. — De e téren illusiokban volnánk, mert el leszünk utasítva, — Ha van ez irányban valakinek reménye, és szívesen hozzájárulók; — de ha ez nem sikerül, akkor vagy kölcsönt kell felvenni, vagy új adó kivetést kell eszközölni.

Sokáig tűnődtem és gondolkodtam, én e kérdés felett mert terveink valóban igen nagyok, de más utat nem leltem, mint a 200000 fortos kölcsönt elfogadni. — Bár mily nehezen esett is ez, de ebben állapotom meg, mert új adó kivetéséről szó sem lehet, a mennyiben a régi tartozásokat sem tudjuk befizetni. — Nem marad tehát egyéb hátra, mint vagy lemondani mindenről, vagy pedig a jobb reményfejlésben kölcsönt felvenni.

Kérem tehát uraim méltózhassanak ez irányban határozni s ne fogadják el a bizalmatlansági szavazatot, mert ennek úgy sem lesz törvényes hatása. Tessék vitatkozni a felett, van e más mód mely segít rajtunk. Ha valaki tud ilyent ajánlani én fogok annak legjobban örülni.

Én azonban azt hiszem: ha el vannak határozva arra, hogy továbbra is élve áldozatot is akarnak hozni, akkor arról kell tanácskoznunk, hogy miképpen legyen a kölcsön legjobban kezelve, s csak ha ez nem történne, akkor kell a kormány biztos. (Hosszas éljenzés.)

Dr. Lengyel Endre kijelenti, hogy bár neki mint igazgató választmányi tagnak mintegy önvédelmére kelni kényes dolog, a bizalmatlansági szavazatot nem fogadhatja el, mert öntudata mondja, hogy amit tett, megfontolva tette s tehetsége szerint mindig csak a jóban kívánt közre működni. Fáj dalmasan érinti őt, hogy e vádak s e rendszer változtatási törekvések épen most a szerencsétlenség napjában nyilvánultak s megzavarják azon nyugodt hangulatot, amelyre szükség volna, hogy a felveendő kölcsön hova fordításáról tanácskozzanak. A kölcsönt különben részéről megszavazza

Ulrich Vilmos szomoruan észleli, hogy a bajokat személyeskedéssel is kezdik szaporítani. Nézete szerint azonban, ha vádakat merülnek fel, nem azokat általánosan hangoztatni, de részletesen ősmertetni kell, hol és miben hibázott a kormányzat, hol és miért rossz a fenálló rendszer. — Ily általános vádakat ellen annál kevésbé látja szükségét a védelemnek, mert a támadás természetéből látja, hogy a választmány tagjai — kik nem bűnösök, bűnbakok gyanánt vannak feltüntetve. Védelembe veszi Bárd Sennyey Pál személyét bárha erre, mint ő Exellentiaja maga is meg jegyzé neki szüksége nincs s rámutatva annak múltjára, a szabályozás ügye körüli buzgó és sikeres tevékenységére, a Bodrogközre nézve azon pillanatot tartaná legszerencsétlenebbnek, melyben e szellemi erő a társulati közélet terén hasonló személyes támadások által elkedvetlenített, befolyásának gyakorlását érvényesíteni megszűnnék.

Nincs emberi mű, melyet kritizálni nem lehetne s ha bajok vannak a javításra van mód. Szíveskedjenek tehát indítványozni más adminisztrációt, a közgyűlés alkotta a régít az van hivatva az újításokra is. — Egyébiránt a közügyek iránti teljes közönység vagyunk, azért kell a kormánybiztos. — Erős hite azonban, hogy ez a szabályozás tökélyre

jutását nem biztosíthatja, mert az emberi tettek az elemek hatalmával szemben eltörpülnek. — Fáj lalja, — hogy mind e panaszok csak most hangzanak, midőn helyzetünk kétségbeesett, midőn kibontakozás mindnyájunk összetartását tenné kívánatossá. — Megnyugszik azon általános tapasztalatban, hogy az embernek örökös küzdelme van az elemekkel miért is nem a bűnbakokban, de a létező helyzetben kell a bajok forrását s az orvoslási módokat keresni. — Nem recriminatio, de a cselekvés terén szükség mozogni. Tény az, hogy a Felső-szabolcsi társulat már emeli töltését, Velük tehát lépést kell tartani. S miután hiszi, hogy a kormány segélyt nem adhat, az egyedüli mentő utat a kölcsön megszavazásában leli. Kijelenti, hogy nem rossz az irány, melyet a választmány követett s nem rossz az eredmények, melyeket eddig tapasztaltunk. Ha a földjavulás aránya megvolna, akkor lehetne más kulcsot készíteni a terhek kivetésére. Eddig a felső vidék, mely pedig legkevésbé nyert az ártérszabályozással, köteleesség érzete teljes tudatában volt s terhei ama kulcs szerint valának kivetve. — Különböző vidékekért nem hevül, mert az általános jólétet óhajtja s ezért ajánlja a kölcsön elvételét elfogadását.

Fráter Sándor. Engedtesse meg t. közgyűlés! hogy egyenesen s minden bevezetés nélkül kijelentsem, hogy én Láczy László barátom indítványát minden részletében magamévá téve, ezt a t. közgyűlésnek elfogadás végett ajánlom.

Én ugyan egész életemben eddig mindig és mindenben a haladás terén állottam, de ma kénytelenítve vagyok a negatio terére állani azért, mert ezen esetről — a tagadás — a haladást, ezen társulat hatadását mozdítja elő. — Megtagadom a jelen igazgatóságnak a 200000 frt kölcsön megszavazását; — nem mintha nem tudnám, át nem érzem, hogy ezen kölcsönre, sőt ennél sokkal többre, e társulatnak égető szüksége nem volna, de megtagadom azért, — mert jól tudom, 18 év tapasztalatja tanított erre, hogyha nem kétszáz ezer de ha két milliót adnánk is ezen szervezet mellett, ezen igazgatóságnak, a Bodrogköz érdekeltisége — ennyivel szegényebb, igen, de szabályozási célja elérve nem lenne.

Igen, mélyen t. közgyűlés! 18 elvesztett év eredménytelen munkájának drága árán szereztem azon tapasztalatot, hogy míg e társulat jelen szervezete áll fen, míg azon rendszer illetőleg rendszeretlenség, — mely ügyeink kezelésében nyilvánul — meg nem szüntettetik; addig itten nincs élet, nincs jövő — legkevésbé pedig szabályozási eredmény. — (Ellenmondások, — zugás) Bocsnátot kérek tisztelt közgyűlés ha a némely egyenektől hallott — nem tetszések után is — sőt ennek dacára, ismétlem, hogy én a felolvastott indítványt melegen pártolom. — Hanem mielőtt erre vonatkozó okaim elmondanám engedjék meg, hogy kérjem önöket tisztelt uraim következőkre: ne tekintsek az előadás gyengeségét, — mely annyival szembeszökőbb — miután oly férfiu után tör, ki az országos alkotmányharcokban is sok dícsőséget aratott már, — hanem tekintsek forró óhajátomat, e társulat ügyeit javítani; kérem továbbá: legyenek türellemmel még azon esetben is, ha mélyebben nyúlnek sebeinkbe, s az ügyek tisztába hozatala végett személyeket érinterék. Esküszöm önöknek, hogy ez sem szenvedély, sem személyes érzékből nem fog történni, a mely helytelen feltevését előttem szölkölt urnak már ez alkalommal mint valótlant visszautasítok, de történni egyedül az ügynek, az igazságnak felderítése végett. És most a dologhoz szölvő, hogy azon kérdés tisztázassék, mik e társulat bajainak okai, következő kérdéseket kell előbb eldöntönnünk: hogy melyek azon kellékek, amelyek a szabályozás sikerét biztosítják? Mennyire lettek ezen kellékek nálunk, ezen társulat kebelében érvényesítve? Hol történtek mulasztások, kik által? A társulat összességében, vagy egyesekben kell-e keresni a bajok kuforását? Ha ezen kérdések tárgyilagosan megvizsgálva, igaz feleleteket kapunk rájuk, a baj oka kiderül, mely minden lehető orvoslathoz alapheltétele, a gyógyítás lehetőségé válik, míg ellenkező esetben tönkre megyünk, elpusztulunk.

A folyamszabályozásoknak általában három főkélléke van: A műszaki rész, a pénzügyi és végrehajtás. Ezen három főkéllék bár melyikének hiányában, vagy hiányos kezelése mellett, szabályozási eredmény el nem érhető. Nálunk a műszaki rész a bűnbak, melyet minden szerencsétlenségünk okául szoktunk előtérbe tolni; pedig azon négy szakadás közül, melyet én e társulat kebelében 18 év alatt már megéltem, 3, bizony merem állítani önöknek, miután arról nem hallomástól, de tüzetes és szigorú személyes vizsgálat után szereztem biztos meggyőződést, három szakadás nem a műszaki tervek hiányaiból eredt, a melyeknek némelyikét én is elősmerem; nem is Isten ostora, mint ez Sennyey Pál ur ó nagyságát által hangsúlyoztatott, de eredtek saját hibáinkból, eredtek a társulathoz — ellentétben más társulatokkal — divó képtelen rossz igazgatásból, s végzetessé váltak jelenben. — Mindezt később igazolandom, a pénzügyek helytelen és minden előre látást nélkülöző rossz kezelésből.

Kimondom mélyen t. közgyűlés! habár ma még nem népszerű — kimondom, mert igaz, hogy az autonomiát, az önkormányzatot ott, hol kezelésről, végrehajtásról van szó, hol pontosság, gyorsaság és felelősség kívánatik, célszerűnek nem tartom. A

politika
ben pe
zása ne
nak, de
lya ma
mánya
hol az
keltség
gazdags
ragadjá
vezetés
ságot.
M
leben l
rem áll
létezik
történi
ügyi, v
lete, eg
tráltató
felelőle
melyek
I
nagy k
bert t
felderít
hogy
nek, r
azon
%10-ed
lyet e
képvise
Ismétle
fáj, de
körülm
sége az
által be
a kisb
volna
indítvá
valami
letés, v
rom t
nagysz
nyi sz
szíveml
alelnöke
bolcsi t
rendező
ezek se
rogközi
és tehe
érdekek
K
elleni i
mint ez
méltózt
igenis,
neki kös
H
ügyi és
káros é
lan pe
akarom
sával a
tani, h
szer ill
és a m
csönnel
volt me
lat vé
ha jól
hogy r
gyengé
kiepítte
tások a
kormán
a pont
hátrálé
sak ro
adósság
ez? Ké
kozásu
nyozott
igazolja
az idő
operatív
en azt
zettől
nyörkö
pénzügy
és ez
ha igen
dom, —
lék-ala
E
sulat —
társulat
nem lé
minál,
ségeibe
áradatn
mily al
Ó
hogy a
méhez,
tozván
rált er
a vezet
kiválló

politikai közigazgatásban sem, a szabályozási ügyekben pedig, különösen a Bodrogközön való alkalmazása nem hogy előmozdítója lett volna céljainak, de ennek egyenesen akadályja volt és akadályai ma is, amit a következő tények igazolnak: önkormányzatilag eredményes csak ott és úgy lehet működni hol az érdekelt többségében a cél iránti érdekesség létezik; hol pedig ez nem létezik, ott a gazdagság és születés által tulyomossággal bírók ragadják magukhoz vagy száll réajok a közügyek vezetésére és eltemetik az önkormányzati szabadságot.

Merre valaki állítani, hogy e társulat kebelében létezik vagy létezik ilyen többség? én nem állítom, hogy nem létezik a múltban és nem létezik ma sem. Így történt, csakis ennek folytán történetelt önhibákból, hogy e társulat úgy pénz ügyi, valamint végrehajtási ügyeinek minden részlete, egy minden felelősségtől ment kézbe koncentratált, mely azt helytelenül, a célnak meg nem felelően kezelvén, okozá azon szerencsétlenségeket, melyeknek sulya alatt nyögünk.

Igen, igen mélyen tisztelt közgyűlés! Habár nagy küzdelmek között, miután az egyént mint embert tisztetem s kimondanom fűj, de az igaznak felderítése szempontjából kötelességem kimondani, hogy mindazon szerencsétlenségeknek, melyek a bodrogköz-i társulatot azon idő óta, mióta én is ismerem érték, $\frac{1}{10}$ -ed részben azon szellemi irányzat okozója, melyet e társulat kebelében Sennyey Pál ő exciája képvisel. (Ellenzések, egyes felkiáltások, sértés). Ismétlem önöknek, hogy ennek kimondása nekem fűj, de fokozva lett a kényszer, ezt teljesíteni azon körülmény által, hogy megczáfoljam ő kegyelmessége azon tévfelfogását, mintha a Láczy barátom által beadott ellenindítvány az osztályok harcára, a kisbirtokosok szenvedélyeinek felkeltésére lett volna irányozva. Én legalább részemről s hiszem indítványozó barátom sincs másként, alig ösmerek valami nagyszerűbbet, bámulatosabbat, mint a születés, vagyon, értelem és jellem egyesülését, e három tulajdon egyesüléséből eredhetnek leginkább egyszerű alkotások. Én leborulok egy gr. Széchényi szelleme előtt, ki a tiszaszabályozást alkotta, szivemből hódolok az alsó-szabolcsi társulat elhunyt alelnöke: gr. Desewfl Emilnek is, ki az alsó-szabolcsi társulat pénzügyeinek és adminisztrációjának rendezője volt, ezek gyengébb embertársai javára, ezek segélyével alkottak. Mit tapasztalunk a bodrogköz-i szabályozási ügyeink vezetésénél? Önkény és tehetlenséget, mely az önértetre sértő és az érdekekre káros.

Korántsem a nagy- és kisbirtokosok egymás elleni ingerlése, az ellenindítvány tendenciája, — mint ezt ő nagyméltósága az ő szempontjából látni méltóztatott, vagy talán feltüntetni akarja; hanem igenis, e társulat fentebb jelzett, nagyrészen neki köszönhető kóros állapota megszüntetése.

Hogy ezen szellemi irányzat a társulat pénzügyi és administratívális ügyeiben mily végtelen káros és végzetes következményeket szült, számtalan példálákkal igazolhatók a társulat actáiból, nem akarom s idő sincs ezek egyenkinti felsorolásával a mélyen t. közgyűlés becses figyelmét fárasztani, hanem engedtessek meg azon pénzügyi rendszer illusztrációjául, mely eredetét ennek köszönheti és a mai tanácskozásnak tárgyával, a kívánt kölcsönnel szorosan összefügg, elmondani: 1868. évben volt még a társulatnak a nemzeti banktól a társulat védműveinek felépítésére felvett kölcsönéből, ha jól tudom, 600.000 frt értékű papírja. Ahelyett hogy már az 1865. és 1868. évi szakadások által gyengének és alacsonynak bizonyult töltesek ebből kiépítették volna kellő méretekre; hamis kimutatók alapján készítettett kérvényeivel zaklatta a kormányt, az értékpapírokat elárúsítva, egyrészt a pontatlan társulati tagok bank annáitásaival hátrálékban lévő tartozásait fizeté ki, a pontosság rovására, a másik részszel pedig a társulat adósságát törleszté. Kérem önöket: előrelátás-e ez? Kérem mélyen t. uraim, volna-e mai tanácskozásunknak tárgya, ha ő Nagymga által indítványozott, mint ezt az 1868-iki ezen jegyzőkönyv igazolja (szólló felmutatja a jegyzőkönyvet) s abban az időben a Bodrogközön nagyhirű pénz ügyi operációjával nem boldogítja a társulatot. Valóban en azt hiszem, hogy meg lennénk fosztva az élvezettől az ő kegyelmessége ékes beszédjében gyönyörködni. De egyszersmind hiszem, hogy ilyeszerű pénzügyi operációk, ha elmaradtak volna, 1869-ben és ez évben is nem lett volna gátszakadás, vagy ha igen, akkor és ezt már nemcsak hiszem, de tudom, — nem 28 frt lett volna a társulat tartalék-alapjának kasszájában.

Epen ily előrelátás hiánya jellemzi a társulat — végrehajtási rendszerét is. A szabályozási társulatoknak eredményes működése, — a lét és nem lét felett határozó — azon momentumban culminál, hogy míg eszközökkel rendelkeznek a szélsőségeiben oly romboló hatású — őselemnek — az áradatnak megfékezésére, vagy is a gátvédelemre, mily alapokon van szervezve.

Ő kegyelmességét kivéve minden ember tudja, hogy a magas vízállás esetében a töltesek védelméhez, nemcsak naponkint, de pillanatonkint változván a körülmények, gyors intézkedések, koncentrált erőfelfejtés szükségeltetnek, egységes vezetés, a vezető részéről egyedül a kultur embert jellemző kiváló egyéni jó tulajdonok és erények: mint a

mély kötelesség érzet — erkölcsi bátorság a felelőség érzetével szemben ezeket mellett pontosság gyorsaság és erély. Ezek azon sajátosságok, melyek elengedhetlen kellékei az egésznek s az igazgatónak, ki a védelmet eredménnyel kezelheti. — Szerencsétlen társulatunknál — daczára a törvény parancsolatjának igazgató nincsen. — Hanem van helyette egy olyan képtelenség, mely unicum a maga nemében, nevezetesen: Azon testületnek, mely hivatalba lenne a fizetéssel ellátott tisztviselőket ellenőrizni, élén, mint elnök, fizetéssel ellátva — Ő kegyelmessége jószág és jogigazgatója áll, ki mint igazgató s mint a pénznek utalványozója — maga magát ellenőrizi. (Ellenmondások.)

Én azt meg nem említem, hogy ezen egyén ezen hivatalán kívül — még egy itteni takarékpénztár nem tudom elnöke vagy igazgatója és egyszersmind a megye szája a bizottmányi gyűléseken. Más társulatoknál ezen egyik legfőbb fontosságú állást kivétel nélkül mindenütt a társulat legkiválóbb nagy vagyon és értelmi fölényvel bíró független tagjai töltik be. — Mondják meg önök uraim, csoda-e hogy ily rendszer mellett minden legkisebb áradat kiszagattja töltesünket, csoda-e, ha a befektetett millió tőkék elpárolognak. — Kitudnám mutatni önöknek pontoként ezen rendszeretlenségéből eredett rosz következményeket. — De nem akarom tovább becses figyelmüket fárasztani azon részletek felsorolásával, a melyeket minden ember úgy is tudhat s ki ez ügyek iránt érdeklődik, e társulat actáiból kiolvashat. Engedjék meg még nekem csak azt, hogy az ellenindítványban kért kormánybiztos ellen felhozottakra — reflektálva el mondhassem, mely okok azok, amik e társulat érdekében parancsolólag követelik ennek mielőlti kinevezését. Nem mondok újat, számtalanszor az unalomig is ismétlem ez előtt 12 évvel már, míg e társulat ügyeibe némileg befolytam, hogy mindaddig, míg e társulat végrehajtása szervezve azon alapon nem lesz, mely a felelőség elvének megfelel, míg a velünk szomszédos alsó szabolcsi társulat kitünő szervezetét, mely eredményeiben is kitünőnek bizonyult, itten is alkalmazásba nem vesszük, addig lehetetlen minden előhaladás sőt kétséges a fennmaradását. 1867-ben kiábrándultam én már az ön kormányzati, különben nagyon szép eszme valószínűségének álmából és ennek kifejezést is adtam. A „Hon“ ugyanezen évi, ha jól tudom júliushavi számaiban elmondva ottan, hogy ha a kormány a Tiszaszabályozás kellemetlenségeitől szabadulni akar, ne csak a technikai fő felügyeletet kezelje, ne csak az akkor még oly könnyen adott milliókat adja, de szervezze a társulatok végrehajtását is azon szellemben, mint ez a szabályozás alkotója által 1847. január 31-én kiadott jelentésben már nagyon helyes és egyedül lehetséges módon kijelöltetett. Fájdalom több év általános szerencsétlenségeinek kelle bekövetkezni, hogy ezen szükségesség a kormánytól érvényesüljön. Én hiszem, mely meggyőződésem, hogy a jelen kormány az e téren közzükségnek is eleget teend. De addig, míg ez törvényhozásilag elintéztetnek, a társulat érdeke a főfontosságú előttünk álló munkálatok, az új alap megteremtése, mely egész jövője felett a társulatnak határoz, követeli, elengedhetlenül követeli az egységes felelőséggel való kezelését ügyeinek. És ezt Uraim nekünk, a mi viszonyaink között elérni másként nem lehet, mint egy jóra való kormánybiztos által. Azt mondá önöknek előttem szólló báró ur, hogy az drága; higgyék nekem, hogy a mi gyalázatosan rosz adminisztrációkkal összehasonlítva, hogy számokban beszéljek, ha mindjárt 120000 frtba kerülne, pedig legfeljebb ennek egyharmadára kerülhet, nagy nyeresémmel olesóság lesz. Mondatott az is, hogy ez az önkormányzatnak feladása. Higgyék nekem Uraim, hogy a legkésőbb igazságunk beismerése egyedüli módja bajaink lehető orvoslatának s céljaink elérésére többet használna, mint azon émelegős hazugság, mi önkormányzatnak kereszteltetik. Mondatott, hogy a kormánybiztos kiküldése annyi mint az ostromállapot. Még ha igaz lenne is ez állítás, pedig ez nem igaz, én részemről bárminő szigorú rendszabálynak szivesebben rendelem alá magam, kivált ha ez ideiglenes és ha az személyhez van kötve, kinek lehető visszaélése ellen engem a törvény véd, mint megmaradjak oly helyzetben, hol egy láthatlan a felelőség elől elrejtő hatalom, melyet a törvény nem érhet el, kezeli a legbizhatlanabbul az ügyeket, mint ez jelenben nálunk történik.

Ha általában az embereket ítéleteik alkottásában az igazakról, egyedül az értelmi meggyőződések vezetnek, felesleges lenne minden további szó az ellenindítvány mellett. Ámde a megszokott roszat sokszor szivesebben türjük, minthogy a változtatással járó fáradságot, kellemetlenséget elviseljük. Akadály a reformoknak a jövő bizonytalansága, a rosszabbtól való félelem. Kérem mélyen t. tagtársak, gondolják meg önök, hogy Isten az emberre a fájdalmakat azért adta, hogy figyelmessé tegye őket a bekövetkező halálra. Mi már sokkal régebben betegeskedünk, bajaink fokozott mérvben jelentkeznek, mindmennyi jel, hogy késünk nem lehet, nem szabad. Habár az általam vázolt, nagyrészen önhibánk szervezte sorvasztó lázak leggyengítették is, még maradt annyi erőnk, hogy az ellenindítvány talán némelyikünk inycnek kellemetlen izü orvosságát keressük. S miután mi ott állunk, hogy nincs mit vesztenünk és csak nyerveünk, nincs ok a jövő bizonytalanságának, a már be nem is következhető rosszabbnak félelmére. Mint-

hogy pedig az ellenjavaslat ha nem feltétlen biztosságu is, mert hiszen mi lehetne a mi emberi, feltétlen biztos vagy tökéletes, de mint egyetlen eszköze dolgaink javításának; azért ismételve, benső mély meggyőződéssel ajánlom önöknek, mélyen tisztelt tagtársak, elfogadni és érvényesíteni.

Láczy László. Érzem, hogy a most elhangzott kitünő szonoklatokkal, lehet hogy születésemnél, vagy tán a gyakorlat hiányánál fogva lépést nem tarthatok, mindamellett az igazságnak, bár törtetett előadásban is kénytelen vagyok hangot adni.

Felhozott s élénken hangsúlyoztatott Ő Exellentiaja által, hogy mi alkotmányos társulatot képezünk, melyben kormányzati jogot kiki saját szavazata által gyakorolván, s e szavazattal a társulat intézkedéseire befolyással lévén, nem lehet szó semmi féle befolyásról s a kis birtokosságnak a nagy birtok általi majorizáltatásáról.

Lássuk tehát mi módon osztogattatik az indítványomban ostorozott rendszerben a szavazati jog.

Az alapszabályok 7. §-ából azt olvasom, hogy mindenki, aki 50 hold területnél többet bír egy, aki 500-tól 1000 holdig, az két, — aki 1000-tól 2000-ig az három s így tovább haladó szavazattal járul a közügyek eldöntéséhez.

S amennyiben Sárospatak 20,000 holdat haladó határában 57 birtokos van olyan, aki ötven holdon felüli birtoka alapján szavazati jogban részesítendő, sőt a kisebb birtokosok csoportosulása folytán a városi birtokosság hetvennél is több szavazattal bírna, azon véleményben volt, hogy e 200,000 frtos kölcsönkérésében, mely hivatva van egész jövője felett határozni, jogát érvényesíteni fogja. — S mi történt. Alig pár nappal a közgyűlés előtt egy aláíratlan lista érkezik az igazgató választmánytól Sárospatak közbirtokosságához, melyben közöltetik vele Sáros-Nagy- és Kis-Patak városokból szavazati képességgel bíró tagok névsora. (Ugy van!)

Kitűnt ebből, hogy az igazgató választmány Sárospatak testvér városok szavazati mennyiségét, még mindig az első kataszteri munkálaton alapuló ártéri telekkönyvezés alapján számítja, mely időben még a tagosítás s birtokfelosztás létre nem jött s az alsó határon csak igen kevés rét birtok lévén 50 holdon felül szavazati joggal csak mintegy 6 vagy 7 birtokos bírt. — Ugy, de e birtokosok közül az első telekkönyvezés óta többen meghaltak, vagyonaik megosztottak örökösök között, mások meg anyagilag jutottak tönkre, így hát tulajdonképpen ma e létkérdésben — uraim! Sárospatakak ugyszólván szavazati joga sincs!

Pedig ott van az alapszabályok 28-ik §-ában, hogy a társulati számvevő, mihelyt valamely hatáiban a tagosítás befejeztetett s a birtokok kiosztottak, köteles a helyszínen megjelenni s az ártéri telekkönyvet elkészíteni a végre, hogy az a közterhek kivetésénél alapul szolgáljon.

Annyit tudunk, hogy a visszabályozási közterheket a tagosítási új kiosztás szerint fizetjük, lehetetlen volt tehát képzelnünk is azt, hogy birtokaink mennyisége csak akkor respectáltassék, midőn a köztelherviselés s nem egyszersmind akkor, ha jogaink gyakorlásáról van szó.

De kérdem Uraim: valjon igazságos-e azért, mert a társulati számvevő 1875 óta, mikor a pataki birtokkiosztás bíróság meghitelesítve lett — az alapszabályokban gyökeredző kötelességét nem teljesítette, egy 22,000 holdat bíró tekintélyes birtokosságot önkormányzati jogától megfosztani? Bizonyára nem.

Többször hangoztatott továbbá, kivált Ulrich Vilmos tagtárs ur által, mintegy szemrehányás képen, hogy mi ellenzéki viselkedésből épen akkor kívánjuk a békét felzavarni, mikor a közszerencsétlenség az erők egyesülését kívánna meg, s reformainkkal a jobb napokban nem állottunk elő. — E vádat el nem fogadhatom. Mert nem a recrimináció, nem üres oppositio, de concret irányu javaslataink alapján kívánjuk megdönteni a fennálló kormányzatot, mely fellépésünk e nehéz időkre azért haladt, mert hiszen a vész napjai azok, melyek egy fennálló rendszer helyességének próbakövet képezik. (Helyeslés.)

Lássuk továbbá mi módon gyakorolja Sárospatakak, szemben az igazgatóság választmány kormányzati hatalmát.

Szónok ezután sérelem gyanánt hozza fel, hogy egy a sárospataki a szavazás jogából kizárt érdekeltég által benyújtott a kölcsön fölvétele ellen óvást emelő kérvény a választmány által saját köréből visszautasított s e határozat csak a közgyűlést megelőző estén adatott kérvényezőktől tudtára — minek daczára megjelentek, csaknem teljes számban kérvényök felolvasását s orvoslást követelve. Ezután szónok így folytatja beszédét: Áttérek végre arra, mi módon gyakoroltatik nálunk a jogegyenlőség akkor, ha már a Felső-bodrogköz vízének letakarodása után, csak a sárospataki ártér mentetéséről van szó?

A patakiak a Törökéri zsilipnél észlelt álmosságok miatt e vízlebecsátó csatorna végleges elzárásától tartván, írásban folyamodtak Bárá Sennyey Pál ő Exciájához, hogy sorsukon segítve, eszközölné ki a Füzésér kinyitását. Nem régebben megérkezett Pál ő Exciájának sajátkezűleg irt válasza, melyből styláris tekintetben — nem tagadhatom — sorsunk iránti meleg részvétet s érdeklődést olvastam ki-conclusumában mégis oda jut, hogy ha Sárospatak a

